

Wie is er bang voor de natuur?

7-7-2003

Artikel Dagblad De Limburger, 1-7-2003

Bang voor onweer, voor loslopende koeien of teken, kortom: bang voor de natuur. Niemand hoeft zich er nog voor te schamen, stelt psychologe Agnes van den Berg in haar essay over het Innovatienetwerk Groene Ruimte.

Steeds meer mensen durven het bos niet meer in, omdat ze bang zijn voor teken die de ziekte van Lyme veroorzaken. Ook de ziekte van Weil, overgebracht door ratten, kun je oplopen door contact met de natuur. „Maar er wordt niet over gesproken. Angst voor de natuur is taboe”, zegt psycholoog Agnes van den Berg. Ze is al tien jaar bezig met het onderwerp natuurbeleving.

„Nergens in de literatuur wordt iets negatiefs gezegd over de natuur. Terwijl mensen wel degelijk bang zijn. Ze houden het verborgen, omdat ze zich ervoor schamen. Maar als je doorvraagt, komen de verhalen los. De een is bang voor onweer, de ander voor overstroming en een derde voor grote grazers in natuurgebieden. Mensen omzeilen met een omtrekkende beweging Schotse Hooglanders of Koniksparden.”

De onderzoekster, werkzaam bij het Wageningse Alterra, probeert een meetlat te ontwerpen om de angst voor de natuur in kaart te brengen. Wie is er bang voor natuur en waarom? Opvallend vaak worden oerkrachten genoemd als bliksem, storm en de zee. „Dat zijn gevaarlijke elementen die tegelijk bewondering afdwingen. Angst en ontzag zijn keerzijden van dezelfde medaille.” Vooral mensen die afhankelijk zijn van de natuur, zoals boeren, hebben er een diep respect voor. Dat zie je ook bij asielzoekers uit ontwikkelingslanden. „Zij zitten vaak op de mooiste plekken in ons land, maar vinden dat zelf vreselijk. Ze gaan echt niet voor hun plezier door het bos wandelen”. Ook veel bejaarden zijn vaak bang voor de natuur.

De verborgen angsten komen steeds meer boven drijven, want de natuur in ons land breidt sterk uit en verruigt. Hierdoor nemen de reële risico's toe. „Het huidige natuurbeleid is gericht op struinen door bossen en duinen. Je wordt aangemoedigd om van de paden af te wijken, terwijl dat vroeger niet mocht. Dat is een enorme omslag met verstrekkende gevolgen voor natuurbeleving.”

„De overheid suggereert wel dat alles veilig is, maar dat kan ze natuurlijk niet garanderen. Ze moet de risico's echter niet verzwijgen, want dan ontstaat er juist een gevaarlijke situatie. Openheid is belangrijk. De overheid moet wijzen op alle mogelijke risico's, hoe klein die ook zijn. Net zoals elke vliegmaatschappij bij elke vlucht weer instructies geeft over een mogelijke crash”, meent Van den Berg.

Ze benadrukt tegelijk de eigen verantwoordelijkheid van de reservaatbezoeker. „Het mag niet zo zijn dat het rijk wordt aangeklaagd wanneer iemand een trap van een Konikspaar krijgt, als die persoon het dier te dicht nadert. En daar zit hem de moeilijkheid.”

Voorlichting is heel belangrijk. Op school leren kinderen bijna niets over risico's van de natuur. Vroeger had iedereen als kind wel iemand in de familie met een boerderij. Daar werd je geleerd dat je niet in de buurt van een koe met een kalf moest komen. Of welke plant giftig was. Kinderen spelen bijna niet meer buiten, slootje springen is er niet meer bij. „Die vervreemding werkt angst

in de hand”, zegt Van den Berg.

Volgens haar zou het daarom goed zijn als mensen in de stad een stuk groen in eigen beheer kregen. „Wilde natuur in de stad is geen oplossing, tenzij bewoners zelf aangeven dat ze graag dit type natuur in hun wijk willen. Beter is openbare groengebieden netjes aanharken en goed onderhouden. Alleen door zelf verantwoordelijk te zijn voor de omgeving kweek je een goede band met de natuur.”

Wonen in het groen verhoogt overigens de weerbaarheid en geeft psychische rust, zo blijkt uit andere studies. Van den Berg wijst op een studie in Chicago onder flatbewoners in een arme buurt. De ene flat is onbedoeld omgeven door groen en de ander niet. „Kinderen uit de groene flat kunnen zich beter concentreren. Ook hebben ze een grotere zelfbeheersing. Hierdoor vervallen ze later minder snel tot de criminaliteit”, zegt Van den Berg.